

Amortyzacja dla niewtajemniczonych

238 stron wyjaśnień, porad, przepisów

- ✓ Czym są środki trwałe
- ✓ Czym są wartości niematerialne i prawne
- ✓ W jaki sposób dokonywać odpisów amortyzacyjnych
- ✓ Na jakiej podstawie dokonywane są odpisy
- ✓ Jakie obowiązują stawki amortyzacji
- ✓ Jakie są terminy dokonywania odpisów amortyzacyjnych
- ✓ Co to jest amortyzacja ekspresowa
- ✓ W jaki sposób amortyzować komputery, samochody i nieruchomości
- ✓ Porady

SPIS TREŚCI

Czym są środki trwałe	5
Czym są wartości niematerialne i prawne	7
Składniki majątku używane krócej niż rok	8
Jednorazowy odpis zakupu w koszty	9
Jednorazowy odpis amortyzacyjny	10
Jak rozliczyć składniki majątku powyżej 1,5 tys. zł.....	11
Kiedy wartość składnika nie przekracza 3,5 tys. zł.....	12
Oprogramowanie komputerów	14
Ujawnienie składnika majątku firmy po upływie roku	14
Korekta VAT w związku z zakupem środków trwałych	18
Ewidencja środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych	21
Ewidencja amortyzacji u podatników ryczaftu	22
Podstawa dokonywania odpisów amortyzacyjnych	23
Stawki amortyzacji	25
Stawki amortyzacji wartości niematerialnych i prawnych	26
Terminy dokonywania odpisów amortyzacyjnych	27
Amortyzacja ekspresowa	27
Amortyzacja nieruchomości	30
Amortyzacja samochodów	36
Słownik	42
Porady	44
Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych	61

GAZETA PRAWNA

Adres redakcji: 01-042 Warszawa, ul. Okopowa 58/72

tel. (0 22) 530 40 40; www.gazetaprawna.pl

Redaktor naczelny Gazety Prawnej: Michał Kobosko

Dyrektor artystyczny Gazety Prawnej: Kasper Skirgajło-Krajewski

Autor tekstów: Marek Kutarba

Redakcja: Ewa Wilczyńska

DTP: Joanna Archacka

Biuro Reklamy: 01-042 Warszawa, ul. Okopowa 58/72

tel. (0 22) 530 44 44; e-mail: reklama@infor.pl

Biuro Obsługi Klienta: 05-270 Marki, ul. Okólna 40

tel. (0 22) 761 30 30, 0 801 62 66 66; e-mail: bok@infor.pl

Amortyzacja dla niewtajemniczonych

Wszystkie rzeczy i prawa nabywane na potrzeby firmy stanowią jej majątek. Jeśli przewidywany okres ich używania przekracza rok, przedsiębiorca zmuszony jest zaliczyć je albo do środków trwałych (rzeczy), albo też do wartości niematerialnych i prawnych (prawa). Konsekwencją tego jest fakt, że należy je objąć odpowiednią ewidencją i amortyzować, czyli zaliczać do kosztów przez określony czas, nie zaś jednorazowo. Najczęściej odbywa się to przy zastosowaniu odpowiednich wskaźników procentowych, które pozwalają nam ustalić, jaka część wydatku na zakup takiego składnika majątku może być w danym roku zaliczona do kosztów (są to tzw. stawki amortyzacyjne).

Każdy przedsiębiorca prędzej czy później musi zmierzyć się z tak egzotycznym zjawiskiem jak amortyzacja. Dlaczego? Dlatego, że żadnej działalności nie da się prowadzić bez podstawowego chociażby tylko wyposażenia, takiego jak komputer, drukarka, telefon czy samochód. Potrzebne jest też chociaż małe biuro, biurko, krzesło itd. Aby to wyposażenie zdobyć, najczęściej trzeba je dla firmy kupić albo nabyć w jakikolwiek inny sposób, jeśli ten jest tylko legalny. I tu pojawia się kłopot zwany amortyzacją. Z przepisów podatkowych wyini-

ka bowiem wprost, że taki kupiony dla firmy sprzęt nie może być ot tak sobie wrzucony w koszty na podstawie faktury na jego zakup czy też innego dokumentu potwierdzającego nabycie jego własności. A raczej nie zawsze może być tak potraktowany.

Część firmowych zakupów rzeczowych musi być traktowana jako tzw. środek trwały, a jeśli zakup ma charakter zakupu nie rzeczy, a prawa, jako wartość niematerialna i prawna. W takim przypadku trzeba stosować przepisy o amortyzacji, choć niekoniecznie będziemy taką rzecz czy prawo amortyzować. Najpierw jednak słowo o tym, czym jest amortyzacja. Otóż jest to sposób rozliczania kosztów zakupu (lub nabycia w inny sposób) takich rzeczy i praw, które nie zużywają się jednorazowo, czyli które można używać wiele razy lub używać w sposób ciągły przez jakiś czas. Jeśli zatem kupujemy gwóźdź, które w normalnych warunkach zużywa się tylko raz, po to by jakieś rzeczy ze sobą połączyć (to, że taki gwóźdź można później odzyskać i wykorzystać ponownie, nie ma tu znaczenia, bo normalnie przewiduje się jego jednorazowe zużycie), przepisami o amortyzacji martwić się nie trzeba. Jeśli jednak jest to komputer, który normalnie przeznaczony jest do użytkowania w dłuższym czasie, to nawet gdybyśmy chcieli go użyć raz, przepisami o amortyzacji trzeba się już martwić.

W dużym uproszczeniu sama amortyzacja polega na tym, że do kosztów wpisujemy nie cały wydatek na rzecz lub prawo, ale określoną przez przepisy jego część. Inaczej mówiąc, zakup trafia w koszty w dłuższym czasie, różnym w zależności od tego, jakie przepisy przewidziały dla niego normatywne (czyli założone) okresy użytkowania.

Nawet jednak takie rzeczy i prawa, które nie służą do jednorazowego użytku, mogą być czasem wpisane do kosztów od razu. Otóż co do zasady środkiem trwałym jest wszystko, co zamierzamy używać na potrzeby firmy dłużej niż rok. To prosta zasada. Zamierzasz używać rok i dłużej: środek trwały. Zamierzasz używać krócej: nie środek trwały. Chyba że się pomylimy. Jeżeli przewidywaliśmy, że coś będzie używane krócej niż rok, a będziemy tego używali dłużej, to z chwilą przekroczenia rocznego okresu użytkowania czeka nas droga przez mękę. Po pierwsze, wydatek na zakup tego czegoś musimy wyrzucić z kosztów (odjąć go od kosztów lub wystornować, w zależności od tego, jaką terminologię ktoś woli stosować). Po drugie, trzeba ułożyć plan amortyzacji i wyliczyć odpisy amortyzacyjne. Po trzecie, należy zapłacić karne odsetki za to, że nasze koszty przez cały ten okres były wyższe, niż być powinny. Te zasady dotyczą w praktyce jednak tylko takich rzeczy i praw, których wartość w chwili nabycia (tzw. wartość początkowa, a zatem nie sama cena,

ale i np. koszty montażu, gdy takie były) jest wyższa niż 3,5 tys. zł. Jeśli była niższa, otwiera się przed nami morze możliwości, a karne odsetki zupełnie nam nie grożą.

Środek trwały (a także wartość niematerialna i prawna) to coś takiego, co w firmie będzie używane dłużej niż rok. To jednak reguła, od której przewidziano wyjątkowo ważny wyjątek. Otóż w praktyce jest tak tylko z tymi składnikami, które kosztują powyżej 3,5 tys. zł. Jeśli kosztowały mniej, mamy trzy możliwości. Pierwsza – nie uznawać takiej rzeczy za środek trwały i od razu wpisać rzecz w koszty. Druga – uznać rzecz za środek trwały i dokonać jednorazowego odpisu amortyzacyjnego, czyli wpisać całą kwotę w koszty, a rzecz umieścić w ewidencji środków trwałych. Trzecia – uznać rzecz za środek trwały i normalnie amortyzować, czyli wpisywać w koszty podatkowe po kawałku. Wybór jednego z tych sposobów postępowania należy do nas. Biorąc to pod uwagę, można zatem uznać, że zakup każdej rzeczy czy prawa, których początkowa wartość ustalona zgodnie z przepisami o amortyzacji jest niższa niż 3,5 tys. zł, może być od razu zaliczony do kosztów podatkowych, nawet jeśli rzeczy te lub prawa będą używane dłużej niż rok. I to bez narażania się na konsekwencje w postaci karnych odsetek z powodu przekroczenia rocznego okresu użytkowania. Proste, wygodne rozwiązanie.

Czym są środki trwałe

Prawo podatkowe pozwala na dokonywanie amortyzacji określonych środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych. Przy czym amortyzacja jest obowiązkiem, a nie prawem podatnika. Co ważne, odpisów amortyzacyjnych należy dokonywać, nawet jeśli w świetle przepisów podatkowych nie są one zaliczane do kosztów uzyskania przychodów.

Amortyzacji podlegają, stanowiące własność lub współwłasność podatnika, nabyte lub wytworzone we własnym zakresie, kompletne i zdatne do użytku w dniu przyjęcia do używania:

- budowle, budynki oraz lokale będące odrębną własnością,
- maszyny, urządzenia i środki transportu,
- inne przedmioty

– o przewidywanym okresie używania dłuższym niż rok, wykorzystywane przez podatnika na potrzeby związane z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą albo oddane do używania na podstawie umowy najmu, dzierżawy lub umowy określonej w art. 23a pkt 1 ustawy o PIT. To właśnie takie składniki majątku nazywane są środkami trwałymi.

Amortyzacji podlegają również, niezależnie od przewidywanego okresu używania:

- przyjęte do używania inwestycje w obcych środkach trwałych, zwane inwestycjami w obcych środkach trwałych,
- budynki i budowle wybudowane na cudzym gruncie,
- składniki majątku, niestanowiące własności lub współwłasności podatnika, wykorzystywane przez niego na potrzeby związane z prowadzoną działalnością na podstawie umowy określonej w art. 23a pkt 1, zawartej z właścicielem lub współwłaścicielami tych składników (jeżeli zgodnie z przepisami rozdziału 4a ustawy odpisów amortyzacyjnych dokonuje korzystający), które również zaliczane są do środków trwałych,
- tabor transportu morskiego w budowie, sklasyfikowany w Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (PKWiU) w grupie statki o symbolu 35.11, zaliczone do branży 1051–1053 Systematycznego Wykazu Wyrobów (SWW) Głównego Urzędu Statystycznego.

W przypadku składników majątku nie dokonuje się amortyzacji. Zgodnie z obowiązującymi obecnie przepisami nie podlegają amortyzacji następujące wartości niematerialne i prawne:

- prawa wieczystego użytkowania gruntów,
- wartość firmy, jeżeli wartość ta powstała w inny sposób niż w drodze kupna lub przyjęcia do odpłatnego korzystania, gdy przyjęte składniki majątku są zaliczane do składników majątku używającego,
- budynki mieszkalne wraz ze znajdującymi się w nich dźwigami lub lokale mieszkalne, służące prowadzonej działalności gospodarczej lub wydzierżawiane albo wynajmowane na podstawie umowy, jeżeli podatnik nie podejmie decyzji o ich amortyzowaniu,
- dzieła sztuki i eksponaty muzealne.

Amortyzacji nie podlegają również składniki majątku (środki trwałe i wartości niematerialne i prawne), które nie są używane na skutek zaprzestania działalności, w której te wartości były używane. W tym przypadku wartości te nie podlegają amortyzacji od miesiąca następującego po miesiącu, w którym zaprzestano tej działalności.

PRZYKŁAD: Skutki zaprzestania działalności

Podatnik dysponuje prawem do znaku towarowego na markową wodę mineralną. We wrześniu 2009 r. firma zarzuciła jednak produkcję wody mineralnej, koncentrując się na prowadzonej dotychczas równocześnie z produkcją wody produkcji soków owocowych.

W związku z zaprzestaniem produkcji wody mineralnej podatnik przestał korzystać ze znaku towarowego. Oznacza to, że powinien zaprzestać amortyzacji znaku towarowego począwszy od października 2009 r.

Czym są wartości niematerialne i prawne

Wartościami niematerialnymi i prawnymi podlegającymi amortyzacji są nabyte i nadające się do gospodarczego wykorzystania w dniu przyjęcia do używania:

- spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego,
- spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego,
- prawo do domu jednorodzinnego w spółdzielni mieszkaniowej,
- autorskie lub pokrewne prawa majątkowe,
- licencje,
- prawa do: wynalazków, patentów, znaków towarowych, wzorów użytkowych, wzorów zdobniczych,
- wartości stanowiące równowartość uzyskanych informacji związanych z wiedzą w dziedzinie przemysłowej, handlowej, naukowej lub organizacyjnej (know-how) – jeśli przewidywany okres ich używania jest dłuższy niż rok, a równocześnie są wykorzystywane przez podatnika na potrzeby związane z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą albo oddane do używania na podstawie umowy licencyjnej (sublicencyjnej), umowy najmu, dzierżawy lub innej umowy o podobnym charakterze.

Ponadto wartościami niematerialnymi i prawnymi podlegającymi amortyzacji są również – i to niezależnie od przewidywanego okresu ich używania – wartość firmy, jeżeli wartość ta powstała w wyniku nabycia przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części w drodze:

- kupna,
- przyjęcia do odpłatnego korzystania, a odpisów amortyzacyjnych, zgodnie z przepisami rozdziału 4a ustawy, dokonuje korzystający (o tym, kiedy ma ono do tego prawo – dalej).

Do wartości niematerialnych i prawnych zalicza się także pod pewnymi warunkami koszty prac rozwojowych zakończonych wynikiem pozytywnym, który może być wykorzystany na potrzeby działalności gospodarczej podatnika. Aby możliwe było zaliczenie wymienionych prac do wartości niematerialnych i prawnych, powinny być spełnione łącznie następujące warunki:

- produkt lub technologia wytwarzania są ściśle ustalone, a dotyczące ich koszty prac rozwojowych wiarygodnie określone oraz

- techniczna przydatność produktu lub technologii została przez podatnika odpowiednio udokumentowana i na tej podstawie podatnik podjął decyzję o wytwarzaniu tych produktów lub stosowaniu technologii, oraz
- z dokumentacji dotyczącej prac rozwojowych wynika, że koszty prac rozwojowych zostaną pokryte spodziewanymi przychodami ze sprzedaży tych produktów lub zastosowania technologii.

Wymienione składniki zalicza się do wartości niematerialnych i prawnych bez względu na przewidywany okres ich używania.

Amortyzacji podlegają również, niezależnie od przewidywanego okresu, używania:

- spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego,
 - spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego,
 - prawo do domu jednorodzinnego w spółdzielni mieszkaniowej,
 - autorskie lub pokrewne prawa majątkowe,
 - licencje,
 - prawa do: wynalazków, patentów, znaków towarowych, wzorów użytkowych, wzorów zdobniczych,
 - wartość stanowiąca równowartość uzyskanych informacji związanych z wiedzą w dziedzinie przemysłowej, handlowej, naukowej lub organizacyjnej (know-how)
- niestanowiące własności lub współwłasności podatnika, a wykorzystywane przez niego na potrzeby związane z prowadzoną działalnością na podstawie umowy określonej w art. 23a pkt 1 ustawy o PIT, zawartej z właścicielem lub współwłaścicielami albo uprawnionymi do korzystania z tych wartości – jeżeli zgodnie z przepisami rozdziału 4a wymienionej ustawy odpisów amortyzacyjnych dokonuje korzystający.

Należy podkreślić, że podobnie jak ma to miejsce w przypadku środków trwałych, również w odniesieniu do wartości niematerialnych i prawnych kluczowe znaczenie dla uznania określonego składnika majątku podatnika za wartość niematerialną i prawną ma okres jej użytkowania (dłuższy niż rok), kryterium własności oraz fakt wykorzystywania jej na potrzeby działalności gospodarczej podatnika. Znaczenia takiego nie ma natomiast wartość początkowa. Mimo to, może ona mieć wpływ na sposób traktowania i amortyzowania wartości niematerialnej i prawnej, pod warunkiem jednak, że nie przekracza 3,5 tys. zł.

Składniki majątku używane krócej niż rok

Z definicji zarówno środków trwałych, jak i wartości niematerialnych i prawnych wynika, że amortyzacji podlegają te z nich, których przewidywany

okres używania jest dłuższy niż rok. O tym, jak długo będzie używana na potrzeby prowadzonej działalności gospodarczej określona wartość niematerialna i prawna, decyduje samodzielnie podatnik. Podejmując taką decyzję, musi on jednak pamiętać, że w przypadku, gdy najpierw zdecyduje, że określony składnik majątku będzie użytkowany krócej niż rok, a następnie użytkować będzie go dłużej, będzie zmuszony do przekwalifikowania tego składnika majątku do wartości niematerialnych i prawnych lub środków trwałych, oraz do skorygowania kosztów uzyskania przychodów i zapłacenia karnych odsetek.

Obowiązujące obecnie przepisy przewidują, że w przypadku, gdy podatnik na był składnik majątku o wartości początkowej przekraczającej 3,5 tys. zł i ze względu na przewidywany przez niego okres używania równy lub krótszy niż rok nie zaliczył go do wartości niematerialnych i prawnych lub środków trwałych, a faktyczny okres jego używania przekroczył rok – podatnik obowiązany jest, w pierwszym miesiącu następującym po miesiącu, w którym ten rok upłynął:

- zaliczyć ten składnik do wartości niematerialnych i prawnych lub środków trwałych, przyjmując go do ewidencji w cenie nabycia,
- zmniejszyć koszty uzyskania przychodów o różnicę między ceną nabycia lub kosztem wytworzenia a kwotą odpisów amortyzacyjnych, przypadającą na okres dotychczasowego używania, obliczonych przy zastosowaniu zasad określonych w przepisach odpowiedniej ustawy o podatku dochodowym,
- stosować wymienione wyżej stawki amortyzacji, w całym okresie dokonywania odpisów amortyzacyjnych,
- wpłacić, w terminie do 20. dnia tego miesiąca, do właściwego urzędu skarbowego, kwotę odsetek naliczonych od dnia zaliczenia do kosztów uzyskania przychodów wydatków na nabycie tego składnika majątku do dnia, w którym okres jego używania przekroczył rok, i naliczoną kwotę odsetek wykazać w składanych deklaracjach lub zeznaniu.

Jednorazowy odpis zakupu w koszty

Podatnicy mogą nie dokonywać odpisów amortyzacyjnych od składników majątku, które są zaliczane do środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych, jeżeli ich wartość początkowa nie przekracza 3,5 tys. zł. Decyzja w tej kwestii zależy wyłącznie od woli podatnika. Jeżeli podatnik zdecyduje się nie amortyzować takich składników majątkowych, wówczas wydatki poniesione na ich nabycie stanowią koszty uzyskania przychodów w miesiącu oddania ich do

używania. Wydatki takie zalicza się bezpośrednio do kosztów podatkowych jednorazowo i w pełnej wysokości.

PRZYKŁAD: Jednorazowe zaliczenie zakupu do kosztów podatkowych

Podatnik kupił zestaw komputerowy. Cena nabycia wyniosła 2,2 tys. zł. Podatnik zdecydował, że z uwagi na fakt, że wartość zestawu nie przekracza 3,5 tys. zł, nie będzie zaliczał jej do wartości niematerialnych i prawnych. W konsekwencji podatnik zaliczył całe 2,2 tys. zł jednorazowo w ciężar kosztów uzyskania przychodów. Komputer został oddany do używania w listopadzie 2009 roku. W związku z tym podatnik zaliczył ten wydatek do kosztów listopada.

Jednorazowy odpis amortyzacyjny

W przypadku środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych, których wartość początkowa nie przekracza 3,5 tys. zł, podatnicy mają także inną możliwość niż niezaliczanie takiego składnika do majątku trwałego przedsiębiorstwa. Mogą mianowicie zaliczyć je do środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych podlegających amortyzacji, a następnie dokonać jednorazowego odpisu amortyzacyjnego stanowiącego koszt uzyskania przychodów. Efekt ekonomiczny jest dokładnie taki sam, jak w przypadku opisanym wyżej, z tym jedynie zastrzeżeniem, że tak zamortyzowany środek trwały lub wartość niematerialna i prawna powinny być bezwzględnie wykazane w ewidencji wartości niematerialnych i prawnych. Jednorazowego odpisu amortyzacyjnego dokonuje się w miesiącu oddania do używania wartości niematerialnej i prawnej albo w miesiącu następnym.

PRZYKŁAD: Jednorazowy odpis amortyzacyjny

Załóżmy teraz, że podatnik nabył licencję na system operacyjny za 2890 zł. Mimo faktu, że cena nie przekracza 3,5 tys. zł, podatnik postanowił zaliczyć tę licencję do wartości niematerialnych i prawnych. Licencję wpisał w związku z tym do ewidencji wartości niematerialnych i prawnych. Z uwagi na to, że wartość licencji jest niższa niż 3,5 tys. zł, podatnik postanowił dokonać jednorazowego odpisu amortyzacyjnego w miesiącu oddania licencji do używania (np. w grudniu 2009 r.). Dokonany w ten sposób odpis amortyzacyjny zaliczył do kosztów uzyskania przychodów tego właśnie miesiąca.